

Nemčiji, ki je zanje dom, vsakdanje okolje. V tem okolju je edina funkcionalna uporaba nemškega jezika, razen doma. In če doma starši znanju slovenščine svojih otrok ne pripisujejo posebnega pomena, je tudi trud dopolnilnega pouka v materinščini zaman. Le redki starši zavestno otrokom približujejo slovensko besedo tudi še kako drugače kot zgolj v pogovoru (pa še to ne dosledno), tako da jim sami kaj preberejo, priskrbijo čtivo, jim pripovedujejo o domačem kraju, jih za nekaj mesecev pošljejo v Slovenijo na počitnice k sorodnikom ali v kolonijo s slovenskimi otroki.

Življenje, usmerjeno v materialno potrjevanje njihovega bivanja v tujini, jim za to pušča premalo časa in skrbi. Odnos do jezika kot nečesa vrednega in pomembnega je le redko uzaveščen in je vezan na čutenje korenin, ki niso v deželi, kjer sedaj živijo. Vendar se le redko primeri, da kdo pomisli, zakaj je morda le pomembno, da se otroci učijo slovenščine, in še to le takrat, če mislijo na skorajšnjo vrnitev. Za še redkejše je materni jezik bogastvo in zakladnica duha, kot je izjavila Slovenka, ki že več kot deset let živi v Mannheimu.

Njihove jezikovne navade dopolnjujejo podoba hitre, po eni strani tudi nujne prilagoditve novemu okolju. Da jih je ta prilagoditev oropala tistega, česar so bili navajeni doma, tiste domačnosti, ki jo daje le domači kraj, se po dolgih letih bivanja v tujini pogosto zavejo, le neradi si to priznajo. Včasih tudi zato, ker so izgubili popoln stik z domom, kjer tudi ob občasnih obiskih ni več tako, kot je bilo, ko so odšli.

Slovenski jezike je ohranil svoje mesto v najožjem družinskem krogu. Tako kot je njegova uporaba sama po sebi umevna, je tudi globoko povezana z mislijo na dom. Tako vsaj za nekaj odraslih. Njihovi otroci te povezave ne morejo čutiti. Kdaj pa kdaj jim je celo smešno ali odveč spregovoriti v materinščini, ki se ne navezuje na nič, kar je zanje trenutno odločujočega. Za nekaj najstnikov je želja po spoznavanju tako jezika kot vsebine, o kateri ta jezik govori, večja, če so vzpodbujani z načrtovano vrnitvijo domov. Vendar je takih malo.

Razen življenja v drugem tujejezičnem okolju, ni nobenega drugega pritiska na jezik. Pritisk je neviden, ker se neopazno sprošča v ritmu vsakdanjega življenja in sporazumevanja. Zato orisana jezikovna situacija ni nič presenetljivega, nepričakovanega, ker je popolnoma naraven posledek okoliščin, v katerih živijo. Tudi ne pomeni, da so pozabili na svoj izvor morda se ga nekateri z leti zavedajo vse bolj, le da nekako izgubljajo svoje realne temelje in bega občutenjske plasti, pogloblja dvome, razklanost, dvo- ali celo brezdomstvo predvsem prve izseljenjske generacije, večja pa tudi razdaljo in krha povezanost z otroki.

INGRID SLAVEC

THANK GOD I'M SLOVENIAN (Hvala boju, da sem Slovenec)

Pričujoči odlomek je del diplomske naloge „Thank God I'm Slovenian. Etnološka raziskava med ameriškimi Slovenci,“ ki je bila napisana leta 1981. Poleg številnih pisanih virov je bila podlaga nalogi dvomesečno terensko delo v ZDA. To je najsplošnejši pregled te tematike, zato se krajevno nisem omejila na določeno področje. Ker pa sem največ časa prebila v Milwaukeeju in Chicagu, zlasti pa v Clevelandu, se največ podatkov nanaša na ta tri mesta. Skušala sem odgovoriti na vprašanja, zakaj in kako se ohranja pripadnost slovenski etnični skupini v tujem okolju. Pri tem sem si prizadevala ameriške Slovence postaviti v okvir ameriškega načina življenja, v določen čas in prostor, kjer so le ena izmed mnogih etničnih

skupin. Skušala sem ugotoviti, kako se ta pripadnost manifestira in kateri elementi so najvažnejši za njeno ohranjanje pri drugi in tretji generaciji. Ni namreč dovolj napisati, da otroci in vnuki slovenskih priseljencev niso več Slovenci, ker ne znajo slovenskega jezika; potrebno se je vprašati, ali je znanje slovenščine res tako pomembno za njihov način življenja, ali ga niso morda nadomestile druge, zanje pomembnejše sestavine. Prevečkrat je mogoče v naših časopisih še prebrati površne izjave, da kultura ameriških Slovencev zajema v glavnem le dve stvari — polko in potico. Zato želim prikazati globlje vzroke za to, da so ameriški Slovenci takšni, kakršni so sedaj.

Naslednji odlomek je vzet iz poglavja o drugi generaciji ameriških Slovencev, to je o generaciji, ki se je rodila že v Združenih državah.

Ko se je življenje slovenskih priseljencev do neke mere umirilo, je 29. oktober leta 1929 nenadoma končal „zlata“ dvajseta leta. Delnice so naglo izgubljale vrednost, banke so se pričele zapirati, bogataši so bankrotirali. Postal je jasno, da je bilo varljivo izobilje prejšnjih let zgrajeno na kreditu in ne na dejanski denarni podlagi. Tovarne so začele odpuščati svoje delavce ali skrajševati delovni teden. Kmetje so zapuščali obubožane kmetije in prihajali v mesta, ki so bila že polna brezposelnih delavcev.

Kriza je prizadela tudi slovenske priseljence. Tisti srečneži, ki dela niso izgubili, so na delovna mesta odhajali peš, pa čeprav so nekateri morali zato hoditi po več milj. Vožnja s tramvajem je stala deset centov, to pa je bilo takrat že pravo premoženje. Čevlje, ki so se zaradi nenehnega pešačenja hitro strgali, so podlagali s kosom kartona. Otroci so hodili na železniške tise krast premog, da so doma lahko zakurili peč.

V teh razmerah so začeli odraščati otroci priseljencev, že rojeni v novi domovini. Takole se spominja teh let Jennie Zaman iz Clevelanda:

„Jaz in večina mojih prijateljev smo otroci gospodarske krize. To je bil čas, ko smo bili zadovoljni, če smo imeli za jest vsaj nekaj kruha. Obleke prenekaterega otroka so bile narejene iz žakljevine in nikoli nismo ničesar zavrgli. Še dolgo časa so nam kupovali prevelike čevlje, da bi jih lahko dlje nosili. Zato imamo danes vsi pokvarjene noge.“

To je bilo še vedno obdobje prohibicije, ki se je končalo leta 1933. V tem času so si Slovenci pomagali z doma narejenim vinom in tudi žganjem, kar je bilo seveda protizakonito. Poleg trte so imeli doma tudi perutnino, delali kisko zelje in repo; ko so najhujša krizna leta minila, so sušili meso v svojih prekajevalnicah. Žene so vlagale zelenjavo za zimo in delale klobase.

Po nekaj težkih letih se je življenje spet vrnilo na stari tir. Slovenci so hodili v Slovenske domove, se zabavali na piknikih, ki so jih prirejale razne slovenske organizacije, nakupovali v slovenskih trgovinah, prepevali v svojih pevskih zborih in igrali v svojih gledaliških skupinah, zahajali v slovenske gostilne. Hodili so na slovenske pogrebe, ki so jih organizirali slovenski pogrebni domovi. Pri tem je igrala velik vpliv zavest o skupni pripadnosti slovenski pokrajini, od koder so prišli. „Ob smrti rojaka je vsakdo rekel: O, on je bil pa z Dolenjskega, zato moram iti na njegov pogreb,“ se spominja Oscar Godina iz Chicaga.

Središče neorganiziranega družabnega življenja je bila še vedno gostilna. Večina gostov je bila Slovencev, prihajali pa so že tudi pripadniki drugih etničnih skupin, posebno če je gostilna slovela po dobri slovenski hrani. Pogosto je prišel kak gost s harmoniko, tako da so vsi skupaj zapeli.

Po izjavah informatorjev je ljubezen do glasbe in še posebno do slovenskih pesmi značilna za Slovence. Peli so v mnogih pevskih zborih. Otroci so v Clevelandu peli pri otroških zborih, kot sta Slavčki ali Škrjančki. Učili so se pesmi, ki so opisovale kraje, ki jih niso še nikoli videli, in govorile o planinah, rožah, konjih in zaljubljenih. John Butchar iz Milwaukeeja je povedal naslednje:

„Ko sem bil še otrok, je mama često pela slovenske ljudske pesmi. Pela je, ko je pomivala posodo, otroci pa smo ji pomagali in peli z njo. Te pesmi imam sedaj na plošči.“

Vsi so se med seboj poznali, zlasti tisti, ki so prišli iz iste vasi ali fare. „Kamorkoli si prišel, je bilo vse slovensko,“ se spominja Olga Klancar iz Clevelanda. „Živelimo v Colinwoodu, v slovenski četrti Clevelanda. Tam so Slovenci uprizarjali parade, volili so tudi Miss Ljubljana in moja teta je postala prva Miss Ljubljana, ko so odprli Slovenski dom na Recher Ave, kjer je prodala največ srečk. Za nas otroke je bila največja zabava ples v Slovenskem domu. Bila sem tudi članica pevskega zbora Adria v štiri-desetih letih. Nekoč smo natipkali vsa besedila pesmi na liste in jih zvezali v knjižico. To smo vzeli s sabo, kadarkoli smo šli na ples, se postavili ob točilno mizo in prepevali. Seveda pa smo odraščali kot zelo naivni otroci. Naš svet je bil majhen, izven svoje soseske skoraj nismo zahajali. Gibali smo se v okviru svoje skupine, v osnovno šolo in tudi v gimnazijo smo hodili v naši soseski, naši prijatelji so bili Slovenci. Nismo bili mobilni.“

V takem okolju so se otroci često srečali z angleškim jezikom šele ob vstopu v šolo. Ann Opeka iz Clevelanda pravi, da ji je mama naročila, naj na vsa vprašanja učiteljice odgovori z „Yes“. Seveda pa se ta metoda ni obnesla. Nekateri učitelji so otrokom skušali pomagati, drugi pa so jih poniževali, se iz njih norčevali in pačili njihova tuja imena.

Jezik slovenskih priseljencev je bil nenavadna mešanica slovenskih in popačenih angleških besed. V Mladinskem listu, ki ga je za svoje mlade bralce izdajala SNPJ (Slovenska narodna podpora), je izhajala šaljiva rubrika „Stric Joško pripoveduje“. V njej je avtor pisal o raznih stvarih na sicer šaljiv način in njegov jezik je nekoliko karikiran, a vendar odseva pravo podobo jezika, ki so ga uporabljali slovenski priseljenci v tridesetih letih:

„Zadnjič sem vam povedal svojo storijsko iz Njujorka, ko smo prišli v Meriko. Povedal sem vam, da smo bili vkup štiri bojsi: Šokec, Ribničan, Primorec in jaz.“

Iz Njujorka smo trevlali vkup v Žalet.

Trevlali smo dva dni in tri noči. To vam daje ajdijo, kako slo je bil meriški trejn v tistih letih.

Predno smo šli v Njujorku na trejn, smo se zastakali z lunčem.

Šokec in Ribničan sta vzela od agenta na dipi vsak po en velik beg sasičev, bananusov in orenčev; dala sta agentu vsak po 50 centov. Primorec je vzel dolg lof kruha za ameriški groš, jaz pa hem ali po naše šunko, za katero sem odštel tri kvodre.¹

Šola je bila za otroke prva večja preizkušnja in pogosto tudi prvo srečanje s svetom, ki je bil do njih često odklonilen. Ostali šolarji so jih zmerjali z greenhorni (zelenci), hunkieji, grajnerji. „Če si bil Slovenec, v

mojih mladih letih ni bilo priporočljivo, da si to povedal v šoli, zato smo raje rekli, da smo Avstrijci. Tako smo bili enaki drugim,“ pravi John Frangesh iz Milwaukeeja.

Otroci so včasih na ta pritisk širšega okolja in staršev obenem odgovorili tako, da so si ustvarili dva povsem različna svetova — enega doma, drugega v šoli. Marsikdaj niso hoteli, da bi njihovi starši prihajali v šolo, ker jih je bilo sram, prav tako pa niso vodili svojih ameriških prijateljev domov.

Zaradi množice otrok priseljencev se je moral spremeniti šolski sistem. Načrtovalci učnega programa so poskušali najti skupni imenovalec za otroke iz tako različnih etničnih skupin, kot so Slovenci, Poljaki, Italijani in drugi. Našli so ga v predmetih, kot je ameriška zgodovina, glasba, osebna higiena, šivanje ali obdelovanje lesa. Poleg poučevanja teh predmetov pa so šole imele tudi nalogo, da učence amerikanizirajo. Prvi korak k temu je bila zaobljuba ameriški zastavi, s katero se je začel vsak šolski dan:

„Obljubljam zvestobo moji zastavi in deželi, ki jo predstavlja, eni državi, ki je nedeljiva, s svobodo in enakostjo za vse.“

Učne knjige so bile pogosto neprimerne. Prikazovale so ameriško podeželsko življenje, ki je bilo slovenskim otrokom tuje. V njih sta nastopala Jane in Dick s psičkom Spotom; njuna mama je bila vedno spočita in lepo oblečena; njun oče ni utrujen prihajal iz tovarne pozno zvečer; niso sami delali kislega zelja ali plesali polke. Zato so otroci odhajali iz šole zmedeni in razdvojeni. Pogosto jih je postalo sram svojih staršev, njihove okorne angleščine, nerodno jim je bilo, da pri njih doma delajo sami vino in ga ne kupujejo, da gojijo na vrtu zelenjavo namesto okrasnega grmičevja. Mnogi so sklenili, da morajo čim prej postati „pravi“ Američani.

Angleščina je bila prvi korak k uspehu. Pravilna izgovarjava je bila zelo pomembna, postala je sredstvo socialnega razlikovanja. Morali so dolgo vaditi, da so nazadnje obvladali tuje glasove kot je „th“. Začutili so, da je angleščina edini uradno priznan nezik, v angleščini sta potekala pouk in pogosto tudi že maša v slovenski cerkvi, v tem jeziku so bili filmi, stripi in radio. Angleško so govorili ameriški sošolci, ki so jih otroci priseljencev tako občudovali in jih hoteli posnemati.

Če je bilo v družini več otrok, so bile pogosto med njimi razlike pri uporabi jezika. Tako pravi Jannie Zaman, da je sama še klicalca očeta „ata“, nekaj let mlajši brat pa ga je že imenoval „daddy“.

Z nastopom pubertete je jezikovno vprašanje postalo še bolj pereče. Mnogi so se uprli in niso hoteli več govoriti v slovenščini ali pa so jo namerno pozabili. Tako je mi je povedal John Copic v pristni dolenski slovenščini:

„Ata in mati so zmeraj govorili slovensko, sam pa nisem hotel. Mislim sem, da ni prav, če govorim slovensko, saj sem bil Amerikanec. Rekel sem jima, da že ne bom govoril tisti hunkie language! Sedaj pa hočem.“

A pri vseh ni bilo tako, tudi pri OLgi Klancar ne:

„Ko sem hodila v gimnazijo, mi je mama rekla: Bomo zdaj še vedno govorili doma slovensko ali bomo začeli po angleško, da se bom naučila še jaz? In jaz sem ji odgovorila: Mama, ti imaš časopise in radio v angleščini, če pa mi ne bomo govorili slovensko, bomo vse pozabili! In pri tem je ostalo. Doma smo vedno govorili slovensko in vedno sem bila ponosna na

to. Mama in oče sta mi govorila, da smo Slovenci pošteni in dobri delavci, tako da sem odrasla s to zavestjo. In v šoli sem imela profesorja, ki mi je zmeraj govoril: „Srečo imaš, da znaš dva jezika. Ostali otroci se morajo drugega šele naučiti v šoli, tebi pa tega ni treba. Bodi ponosna na svojo dediščino!“

Mnogo slovenskih priseljencev je državnim osnovnim šolam zamerilo, da so usmerjale njihove otroke v poklicne in ne v visokošolske učne programe, saj so imeli za svoje otroke zelo velike načrte. Poleg tega se jim je zdelo, da v njih ni potrebne discipline, ali pa niso hoteli, da otroke vsrka anglosaksonska kultura. Zato so jih raje poslali v slovenske katoliške šole.

Večina otrok se je v teh šolah bolje počutila, saj so jih obiskovali vrstniki s podobnimi problemi in kulturnim ozadjem. V šolah je bil navadno župnik slovenskega rodu, poleg njega pa tudi večina nun, ki so poučevale. Šole so se zavedale velikega pomena vzgoje in izobrazbe pri drugi generaciji Slovencev, ker je bilo v tem povezano tudi ohranjanje slovenske etnične identitete. Čeprav je pouk potekal večinoma v angleščini in so slovenščino poučevali le kot tuj jezik, so pomagale otrokom, da so bolje razumeli svoje starše in njihovo preteklost. Prek njih pa so se starši seznanjali tudi z ameriškim načinom življenja.

Ker so bile katoliške šole veliko dražje od državnih ali pa se starši niso strinjali s katoliško vzgojo, vsi niso mogli pošiljati svojih otrok tja. V tem primeru so otroke ob sobotah pošiljali v dopolnilne slovenske šole, ki so v angleščini poučevale slovensko zgodovino, običaje, včasih jezik in pripravljale tečaje slovenščine, slovenske kuharske ali plesne tečaje.

Šolanje v ameriški šoli je otrokom omogočalo večjo neodvisnost in povečalo njihov ugled tudi v okviru družine same. Često so otroci učili starše angleščine. Bolje so se sporazumevali z učitelji v šoli in s predstavniki

ameriške družbe, kot so uradniki in drugi, kot pa njihovi starši. Šola jim je pomagala, da so se hitreje asimilirali.

Starši so bili ponosni na uspeh svojih otrok, vendar so se bali, da se bodo otroci zato hitreje oddaljili od njih in ne bodo več spoštovali njihovega načina življenja. Julius Drachsler je v svoji raziskavi z naslovom „Demokracija in asimilacija“ takole opisal bojzani staršev:

„To ni samo naravna želja staršev, da bi zadržali svoj vpliv nad otrokom... To je nejasen nelagoden občutek, da se neusmiljeno trga občutljivi splet dragocenega izročila, da se svet idealov spreminja v ruševine; in sredi tega opustošenja si oče in mati predstavljata, kako osamljena blodita naokrog in zaman iščeta svoje izgubljene otroke...“²

Včasih je bil njihov strah upravičen. Otroci so bili zmedeni in niso več vedeli, kam sodijo. Nekateri so pričeli popolnoma zavračati svet svojih staršev, njihov način življenja se jim je zdel staromodni in nesmiseln. Najpogosteje je ta odpor nastopil v puberteti, torej v času, ko začne veliko najstnikov kritično ocenjevati življenje svojih staršev in se upirati njihovim vrednotam in željam. Poskušali so postati bolj „ameriški“ kot Američani sami. Želeli so si ven iz slovenske soseke, zdelo se jim je, da jih okolje utesnjuje, kajti nenapisana pravila skupnosti so pogosto zahtevala od svojih članov, da se jim slepo pokoravajo.

Ko so otroci odrasli, so živeli in še živijo dvojno življenje. Kakor vsi ostali Američani so plačevali davke, peli ameriško himno in prisegali na ameriško zastavo. Postali so del Amerike, se zanjo borili v drugi svetovni vojni in na prvi pogled jih ni bilo mogoče ločiti od drugih Američanov. Vendar so se od njih razlikovali, čeprav mogoče le v tem, da so bili člani drugačnih organizacij, da so imeli radi določeno vrsto hrane ali da so imeli

Družina Zaman, predstavniki druge in tretje generacije slovenskih izseljencev v Ameriki. Foto: Nives Sulič, september 1980.

drugačen način izražanja. Tako mi je na primer Olga Klancar povedala, da so jo ljudje že večkrat spraševali, iz katerega dela sveta prihaja, ker so zaznali v njeni angleščini drugačen naglas. Vicky Gleim iz Philadelphie, vnučinja slovenskih izseljencev, pa je povedala naslednje:

„Ko sem lani prišla v Ljubljano, sem opazila nekaj, kar me je zelo presenetilo. Moje tete, mamine sestre, ki še nikoli niso bile v Sloveniji in so se rodile v Ameriki, se oblačijo natanko tako kot prodajalke na ljubljanski tržnici: rute imajo na glavi, podobne jopice in čevlje. Ko sem prvič šla na trg, sem ob pogledu na prodajalke doživela šok. Moje tete tako živijo v Ameriki, a nehoti tudi v Sloveniji, ne da bi se tega zavedale.“

Tudi življenje v družinah, ki so si jih ustvarili pripadniki druge slovenske generacije, je bilo drugačno od ameriškega. Bolj je bilo podobno družinskemu življenju drugih etničnih skupin, zlasti Židov in Italijanov: bilo je toplejše, družinski člani pa so bili bolj povezani med sabo. Ob slovesu ali snidenju se niso sramovali pokazati svojih čustev. Ta odnos je pogojeval tudi občutek, da nekam pripadajo, da imajo neke korenine, ki jih „pravi“ Američani nimajo. Ta drugačnost se je kazala tudi pri izbiri zakonskih partnerjev in pri življenju v zakonu. Mož je še vedno bil „uradni“ poglavar družine, človek, ki mu je pripadalo dolžno spoštovanje, ker je preživel družino, saj je večina žena po poroki nehala hoditi v službo.

Ker so imeli pripadniki druge generacije Slovencev toliko skupnega, so si izbirali prijatelje in zakonske partnerje v okviru svoje etnične skupine. To je bila tudi želja večine staršev. John Butchar je povedal, da je mati želja vsako dekle, ki jo je pripeljal domov, najprej vprašala, če je Slovenka. Jerry Klintz iz Colorada, vnuk slovenskih priseljencev, se spominja, da mu je mati pripovedovala, kako so k njej prihajali na obisk italijanski prijatelji, njen oče pa jih je podil od hiše in celo tekel za njimi, ker ni hotel, da bi se okoli njegove hčerke smukali Italijani. Tole pa je povedala Jennie Zaman:

„Za moža sem zavestno iskala Slovenca, čeprav sem poznala še veliko drugih fantov. To so bili večinoma Slovaki ali Poljaki, Anglosaksonci pa se niso družili z nami. Mama mi je često rekla, naj se poročim s Slovincem; nekaj jih je celo sama izbrala, a iz tega ni bilo nič.“

Če pa so se Slovenci že poročili s pripadnikom druge etnične skupine, so bili to navadno slovanskega rodu in skoraj obvezno katoliki. Slovenski partnerji so jih pogosto pripeljali v svoje organizacije in jih navdili na svoj način življenja.

Poročne zabave so bile in so v veliki meri še v Slovenskih domovih. Po besedah informatorjev potekajo takole: po praviloma cerkveni poroki sledi zajtrk, nato gredo svatje po slovenski soseski od hiše do hiše, pri vsaki nekaj popijejo, na pločniku zaplešejo ob spremljavi harmonike in gredo dalje. Zvečer se slavje nadaljuje v Slovenskem domu. Mladoporočenca skupaj s starši sprejemata ob vhodu v dvorano goste, ki jima izročijo ovojnice z denarjem ali darilo. Ko se vsi zberejo, jih gostiteljji peljejo k točilni mizi, čez nekaj časa pa sledi kosilo. Sestavlja ga značilna slovenska hrana, ki jo pripravijo najete slovenske kuharice: goveja juha, govedina, pražen krompir, ocvrt ali pečen piščanec, solata, flancati, krofi in potica. Sledi zabava, za ples pa skrbi nanet polka ansambel¹. Točno opolnoči je na vrsti snemanje poročnega venčka ali pajčolana: na eno stran mize sede nevesta s starši in družicami, na drugo ženin s svojim spremstvom. Vsakemu napolnijo kozarec z vinom. Nato sname glavna družica nevesti z glave venček in ji v

lase zatakne rdečo vrtnico, istočasno pa drug ženinu vzame bel nagelj iz gumbnice in ga nadomesti z rdečim. Ob tem orkester zaigra pesmi Slovensko dekle in Sinoči je pela. Potem se vsi po vrsti poljubijo in mladoporočenca s sklenjenima rokama spijeta svoje vino. Nato razrežeta torto in otvorita ples. Pogosto pred plesom nevesta vrže šopek med svoje družice, ženin pa ji z noge sname podvezo in jo vrže med neporočene fante. Med plesom je skoraj obvezen tudi povštertanc, med njim pa pride iz kuhinje ena izmed kuharic s skledo ali krožnikom in gre po dvorani, gostje pa vanj mečejo denar. Navadno prispeva vsak po dolar, zbrani denar pa je za kuharice.

Vendar pa se druga generacija Slovencev tudi precej razlikuje od prve. Razen spremembe v jeziku je pri njej druga taka večja sprememba v primerjavi s starši odnos do denarja. Pripadniki druge generacije so se sicer rodili še v času gospodarske krize, a to obdobje je bilo že mimo, ko so začeli odraščati. Starši so poudarjali, kako važno je varčevanje, saj so sami morali hraniti vsak cent, ker so začeli iz nič, njihovi otroci pa so že živeli v dobi večje ekonomske varnosti. Starši so še naprej hranili denar, otroci pa so ga porabili za izlet, počitnice ali za obiske domovine svojih staršev.

Opazen je tudi odklon pri opravljanju cerkvenih obredov. Cerkev mladim ni več toliko pomenila kot njihovim staršem, saj jim ni bila več toliko potrebna.

Otroci so hoteli postati uspešnejši kot njihovi starši, zato so si mnogi izbrali tudi druge poklice. Žene in dekleta niso več delale kot služkinje. Včasih pa so se oprijeli poklica svojih staršev, ker so jih ti uvedli v svoje delo ali obrt. Na uspešnost v poklicu je zelo vplivala podpora staršev in tudi širše etnične skupnosti.

Tako se druga generacija slovenskih priseljencev po eni strani ni razlikovala od drugih Američanov, po drugi pa je bila še vedno del svoje etnične subkulture. Ta pripadnost je vplivala tudi na to, kam se je ta generacije naseljevala in s kom se je največ družila. Etnični zemljevid ZDA se v zadnjih sto letih skoraj ni spremenil. Otroci so se odselili iz starih sosesk, a pogosto v kraj, kjer je že živel več njihovih vrstnikov, tako da so spet nastajala nekakšna slovenska naselja. Vendar pa v njih niso več rasle nove slovenske ustanove ali trgovine, ker niso bile več potrebne. Gospodinje so nakupovale potrebna živila v velikih samopostrežbah ali nakupovalnih centrih in ne več v slovenskih trgovinah, kjer je lastnik poznal vsakega kupca po imenu.

Zavest pripadnosti slovenski etnični skupnosti se je tako ohranila tudi še v drugi generaciji, prav tako pa so preživele nekatere slovenske ustanove, zlasti podporne organizacije, kot sta npr. SNPJ ali KSKJ (Kranjska slovenska katoliška jednota). Tudi ta generacija je imela probleme, ki so jih najboljše razumeli ljudje istega porekla. Ker je neredko še zmeraj naletela na določeno mero odpora, če se je hotela pridružiti anglosaksonskim klubom ali drugim organizacijam, je rajši aktivno sodelovala v slovenskih društvih, v katera so jih starši pogosto vpisali že ob rojstvu. V teh je bila zmeraj dobrodošla, v njih je imela tudi določen družbeni položaj. Ta društva so bila že prilagojena ameriškega načinu življenja. Poslovala so skoraj izključno v angleščini, delovala pa so na najrazličnejših področjih, ustanavljala so tudi svoja poletna letovišča, kakršno je na primer rekreacijsko letovišče Slovenske narodne podporne jednote v Enon Valeyu v Pennsylvaniji, in prirejala celo debitantske plesne zabave dekleta ob njihovem „vstopu“ v družbo.

Opombe:

- 1 Stric Joško pripoveduje. Mladinski list, February 1938, Chicago 1938, str. 9.
- 2 Maxine Seller, To Seek America. A History of Ethnic Life in the United States, U. S. A. 1977, str. 133.